

Länsstyrelsen
Skåne län
plan PM
2:3 2010-02-25

Strandskydd

LÄNSSTYRELSEN
I SKÅNE LÄN

Titel: PlanPM Strandskydd 2:3
Utgiven av: Länsstyrelsen i Skåne län
Författare: Louise Andersson och Karin Emanuelsson
Beställningsadress: Länsstyrelsen i Skåne län
Enheten för samhällsplanering
205 15 MALMÖ
Tfn: 040-25 20 00

Copyright: Länsstyrelsen i Skåne län. Innehållet får gärna citeras eller refereras med uppgivande av källan.

Upplaga: 200
Länsstyrelsens rapport: 2010:5
ISBN: 978-91-86079-98-7
Layout: Louise Andersson
Tryck: Länsstyrelsen i Skåne län 2010
Foto: Catharina Hellström Engström (omslag)
Martin Hedman (s 5)
Louise Andersson (s 6)
Louise Andersson (s 7)
Ivan Gallardo (s 9)
Johanna Parikka Altenstedt (s 10)
Henrik Andersson (s 12-13)

Hur hanteras strandskydd i detaljplaneprocessen? Vilka lagar ska vi rätta oss efter? Har vi klarlagt alla förutsättningar? Eller konsekvenser?

Länsstyrelsens Plan-PM har till syfte att underlätta en samlad bedömning av planeringssituationen vid specifika frågeställningar. Serien omfattar bland annat buller, strandskydd, kulturmiljöer och miljöbedömningar. Avsikten är att materialet utvecklas allteftersom behov föreligger. I första hand är ett plan-PM tänkt att fungera som planeringsunderlag vid upprättandet av detaljplaner.

Förord

Strandområden är en ändlig resurs och skyddet av våra stränder är en nationell angelägenhet. Skåne har den lägsta andelen allemansrättsligt tillgänglig mark i landet. Länet är tätbefolkat; bristen på närreklamationsområden är särskilt stor kring tätorterna i södra och västra Skåne vilka omges av stora arealer jordbruksmark. Samtidigt är Skåne en växande region med en hög efterfrågan på utbyggnad av infrastruktur och permanent- och fritidsbebyggelse. Det ökande antalet besökande via Öresundsbron har gjort att trycket på mark för rekreation och friluftsliv ökat ytterligare. Konkurrensen om attraktiva platser för boende har ökat allra mest i vattennära områden. Intresset av att exploatera mark nära vatten har gjort att frågan om att bevara miljön och säkra tillgängligheten utmed Skånes stränder och vattendrag blivit allt mer väsentlig i planeringsprocessen.

Länsstyrelsen flaggar i detta plan-PM för översiktsplanens betydelse som verktyg i planeringen av vattennära exploateringar. För att skapa ett hållbart och framsynt sätt att arbeta med strandskydd på kommunal nivå är det viktigt att ha en strategisk strandskyddsplanering i den kommunala översiktsplanen. De nya reglerna innebär bland annat att kommunerna har fått huvudansvaret för att pröva frågor om strandskyddsdispens samt upphävande av strandskyddförordnande inom ramen för detaljplaneprocessen. Länsstyrelsen ska pröva kommunala strandskyddsdispenser, samt vid beslut om upphävande av strandskyddförordnande i samband med detaljplaneprocessen utgör brister i kommunens prövning en ny inkallelsegrund.

Louise Andersson, Karin Emanuelsson och Margareta Svenning har arbetat med detta plan-PM.

Länsstyrelsen i Skåne län, enheten för samhällsplanering

Malmö 25 februari 2010

Kerstin Nilermark

Länsarkitekt

Allmänt om strandskydd

Strandskyddet syftar till att *långsiktigt* 1. trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och 2. bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten (miljöbalken 7 kap 13 §).

Strändernas värden

Strandområden är en ändlig resurs och skyddet av våra stränder är en nationell angelägenhet. För oss människor är strandmiljöerna en källa till naturupplevelser, avkoppling och aktiviteter som bad, fiske och vandring. Dessa värden har stor betydelse för människors hälsa och välbefinnande. Områden i närheten av vatten är också viktiga livsmiljöer för många olika djur- och växtarter.

Bakgrund till strandskyddet

Det finns många olika intressen som konkurrerar om marken inom strandområden – inte minst intresset av att bygga i attraktiva lägen vid tätorter. Redan i början av 1950-talet infördes strandlagen för att skydda allemansrätten vid strandområden. Lagstiftningen kring exploatering av vattennära områden har sedan kontinuerligt skärpts. I lagstiftningen betonas vikten av att se bevarandet av strandmiljöer ur ett långsiktigt perspektiv. Att ett område är av mindre intresse för något av strandskyddets syften idag behöver inte innebära att området kommer att vara ointressant i framtiden.

Förbudslagstiftning

Strandskyddet är en förbudslagstiftning. Inom ett strandskyddsområde får, enligt 7 kap 15 § miljöbalken, inte

1. nya byggnader uppföras,
2. byggnader eller byggnaders användning ändras eller andra anläggningar eller anordningar utföras, om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där det annars skulle ha fått färdas fritt,

3. grävarbeten eller andra förberedelsearbeten utföras för byggnader, anläggningar eller anordningar som avses i 1 och 2, eller

4. åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter.

Endast om det finns *särskilda skäl* (se s 10) kan dispens från dessa bestämmelser ges.

Nya regler

Från och med den 1 juli 2009 gäller nya strandskyddsregler som Riksdagen har beslutat om. Riksdagens beslut innebär lagändringar i både miljöbalken och plan- och bygglagen samt en ökad samordning mellan lagarna.

Förändringarna i lagstiftningen syftar till att öka det lokala och regionala inflytandet över strandskyddet. De nya reglerna för strandskyddet innebär bl a att kommunerna har fått huvudansvaret för att pröva frågor om upphävande av och dispens från strandskyddet. Kommunerna har även fått huvudansvaret för tillsynen inom strandskyddsområdena. Länsstyrelserna beslutar om dispens och upphävanden i ärenden som rör försvarsanläggningar, allmänna vägar och järnvägar samt skyddade områden beslutade av andra än en kommun.

Översyn av strandskyddsområden i Skåne

Länsstyrelsen och kommunerna i Skåne har tillsammans reviderat länets strandskyddade områden; revideringen gjordes 1996 i före detta Malmöhus län och 2002 i delen som tidigare var Kristianstads län. Varje kommun har ett beslut med tillhörande karta där strandskyddets avgränsningar kan utläsas. I vissa strandområden är strandskyddet borttaget eller reducerat medan det är utökat i andra strandpartier (maximalt 300 meter). Av beslutskartan som finns i varje kommun framgår det vilka strandområden som omfattas av strandskyddsförordnande.

En ny översyn av strandskyddet ska ske senast den 31 december 2014. Om detta inte har gjorts upphör det utvidgade strandskyddet att gälla. Översynen görs av kommun och länsstyrelse tillsammans.

Strandskydd i översiktsplanen

Kommunens intentioner för stränderna bör vara en tydlig del i översiktsplanens samlade miljö- och markanvändningsstrategi. En bred analys och redovisning av vattenområden i ett tidigt skede underlättar framtida ställningstaganden och beslut.

En tydlig översiktlig strategi kring exploatering i strandnära områden gör att man kan undvika många små ingrepp som var för sig inte innebär några stora förluster för tillgänglighet eller miljö men som tillsammans kan förstöra stora värden. Ett klart ställningstagande i översiktsplanen ger också kommunen starka argument i dialogen med eventuella exploatörer.

Viktiga strandskyddsfrågor att ta upp i översiktsplanen:

- Hur ser kommunens tillgång på vattenområden ut och hur är de fördelade i kommunen? Visa vilka vattenområden som har strandskydd respektive inte har strandskydd.
- Visa vilka områden som omfattas av andra skydd enligt 7 kap miljöbalken eller är av riskintresse
- Visa vilka områden som har inventerats respektive inte har inventerats.
- Vilka värden finns – för männisikor, växter och/eller djur?
- Vad har landskapet och stränderna för karaktär?
- Orördhet/exploateringsgrad?
- Kulturhistoriska sammanhang?
- Regionala och mellankommunala frågor?
- En tydlig karta som visar en helhetsbild av allt vatten och alla strandområden är A och O!

Områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Glesbefolkade kommuner med god tillgång på stränder kan, enligt vissa kriterier i miljöbalken, i översiktsplanen peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Inom dessa områden kan sedan ett *särskilt skäl* (se s 10) åberopas av en verksamhetsutövare i en ansökan om dispens/upp-hävande av strandskyddsförordningen. Hela Skånes kust är undantagen.

Läs mer i dokumentet *Länsstyrelsen i Skånes riktlinjer för områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen* som finns på Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/skane/strandskydd

Särskilda skäl

Att upphäva strandskyddet genom bestämmelser i en detaljplan förutsätter att det finns särskilda skäl enligt 7 kap. 18 c – d §§ miljöbalken. De särskilda skälen är desamma som vid dispensgivning. Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet får man beakta endast om det område som upphävandet eller dispensen avser

1. redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
2. genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen,
3. behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området,
4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,
5. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, eller
6. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.
7. om ett strandnära läge för byggnad, anläggning, verksamhet eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden.

Detta 7:e särskilda skäl gäller endast inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som pekats ut av kommunen i översiktsplanen.

Detaljplanering och strandskydd

När en detaljplan berör ett strandskyddsområde måste en prövning enligt strandskyddsbestämmelserna göras. Denna prövning bör göras så tidigt som möjligt i processen.

Frågor om dispens och upphävanden ska alltid bedömas restriktivt. Att ett område ska bebyggas enligt detaljplan är inte i sig något giltigt skäl för att upphäva strandskyddet. För att frågan om ett upphävande av strandskyddet ska kunna prövas krävs en analys som visar på vilka konsekvenser ett upphävande av bestämmelserna inom planområdet får för natur- och friluftsvärdena sett ur ett långsiktigt perspektiv.

I detaljplanen ska plan- och utformningsmässiga avväganden göras med hänsyn till platsens natur-, kultur- och friluftsvärden. En kommun kan pröva frågan om strandskyddsdispens eller upphävande av strandskyddsförordnande om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med strandskyddets syften. Ett beslut om upphävande får endast fattas om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset. Länsstyrelsen ska dock fatta beslut om att upphäva strandskydd i detaljplaner som gäller försvarsanläggning, allmän väg, järnväg eller som skyddas enligt andra bestämmelser i 7 kap. miljöbalken och skyddet har beslutats av någon annan än kommunen.

Beslutet att upphäva strandskyddet ska anges i detaljplanen genom en administrativ bestämmelse och strandskyddsområdet samt strandskyddsgränserna ska tydligt markeras på plankartan. Som planbestämmelse används lämpligen ”a” med precisering genom index exempelvis a1=Strandskyddet är upphävt. Motiven till avgränsningen ska tydligt redovisas i planbeskrivningen. I planbeskrivningen ska också det särskilda skäl som åberopas redovisas samt att strandskyddets syften inte motverkas motiveras. Illustrationer av betydelse för strandskydds-

redovisningen bör finnas med i planbeskrivningen – om det inte är uppenbart onödigt.

Om länsstyrelsen bedömer att strandskyddet upphävts i strid med gällande bestämmelser ska länsstyrelsen upphäva kommunens antagandebeslut.

Strandskyddet återinträder automatiskt när en detaljplan upphävs eller ersätts (miljöbalken 7 kap. 18 g §).

Vid prövning av dispens från eller upphävande av strandskyddsförordnande:

1. Vad säger **översiktsplanen**?
2. Finns **särskilt skäl** för dispens eller upphävande av strandskyddet?
3. Är detaljplanen förenlig med **strandskyddets syften**?
4. Hur tryggas tillgängligheten genom **fri passage** på bästa sätt?
5. Eventuella **kompensationer**

Förfarandet för upphävandet av strandskyddet regleras i plan- och bygglagen. De lagliga förutsättningarna för att upphäva strandskyddet i detaljplan regleras i 7 kap. miljöbalken.

Fri passage

Vid varje beslut om dispens eller upphävande av strandskyddet ska en fri passage lämnas för allmänheten och för att goda livsvillkor för djur- och växtliv i och i anslutning till vatten ska bevaras.

Enligt 7 kap. 18 f § miljöbalken ska ett beslut om att upphäva strandskyddet i en detaljplan inte omfatta ett område som behövs för att mellan strandlinjen och byggnaderna säkerställa fri passage för allmänhet och bevara goda livsvillkor för växt- och djurliv. Detta gäller dock inte om en sådan användning av området närmast strandlinjen är omöjlig med hänsyn till de planerade byggnadernas eller anläggningarnas funktion eller om området varit privatiserat av hävd sedan innan strandskyddsbestämmelserna trädde i kraft 1975.

Vid utformning av området bör man ta hänsyn till den aktuella strandens betydelse i dagsläget vad avser tillgänglighet och växt- och djurlivet. Området bör anpassas till det omkringliggande landskapet och dess karaktär. I ett öppet och flackt landskap kan en smal passage upplevas som trång och inte passerbar. Här bör den fria passagen vara så bred att den passerande förstår att det är möjligt att passera. I skogsmark där landskapet är mer slutet kan den fria passagen vara smalare. Den fria passagen kan i många fall utformas som ett natur- eller parkstråk längs med vattnet och kopplas samman med övriga gång- och cykelstråk.

Läs mer om strandskydd

Vill du veta mer om strandskydd och hur strandskydd ska tillämpas kan du läsa vidare här:

www.notisum.se

Miljöbalken och Plan- och bygglagen. På Notisums hemsida finns sökbara författningar i fulltext.

www.naturvardsverket.se/sv/Nedre-meny/Nyheter/Vagledning-for-strandskydd

På Naturvårdsverkets webbplats finns vägledning i strandskyddsfrågor. Här hittar du bland annat den vägledning *Strandskydd – en vägledning för planering och prövning*. Handbok 2009:4, som Boverket och Naturvårdsverket tillsammans tagit fram.

www.lansstyrelsen.se/Skane/Strandskydd

Här hittar du bland annat *Länsstyrelsen i Skånes riktlinjer för områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen*.

www.lansstyrelsen.se/Skane/Kartor_och_planeringsunderlag/Karttjanster

På Länsstyrelsen i Skånes egen webbsida finns en karttjänst där Skånes strandskydd har märkts ut. När du tagit dig till sidan klickar du på rutan ”synlig” i *Strandskydd Skåne*. Tryck sedan på ”uppdatera”.

Referenser

Strandnära för alla - Planmässiga överväganden för strandnära bebyggelse - Länsstyrelsen i Jönköpings län (2006)

Våra stränder och bestämmelser om strandskydd - Naturvårdsverket

Stranden - en värdefull miljö - Miljödepartementet
Ds 2008:21

Strandskydd - en vägledning för planering och prövning - Naturvårdsverket och Boverket 2009:4

